

igual que el català central. El fenomen ja cessa en els pobles extrems de la comarca, i per això diuen que Ginestar és «camperol» perquè encara té è, mentre que ja hi ha é a Rasquera, poble immediat i encara a l'esquerra de l'Ebre, i no cal dir que en els pobles de l'altra banda del riu, enfront d'aquests (Miravet, Benissanet etc.). Essent cosa de frontera, potser doncs la è d'aquest mot es pot pendre per un cas d'ultracorrecció local; i tanmateix és dubtós perquè a la Torre de l'Espanyol vaig anotar *lèpols* amb tancada, i aquest és dels pobles que ja tenen vocalisme normal amb é de dialecte occidental: sembla, doncs, que en el nostre mot coincideixi la cosa amb la isoglossa. Un altre cas isolat figura en un passatge d'AMAlcover «els voltors no són gens *llèpols* de les escopetades ---» (BDLC IX, 287), però aquí sí que deu haver-hi una mera errada tipogràfica, de la qual farem bé de no fer cas, perquè en tots els altres passatges alcoverians i mallorquins hi ha é. En canvi, en el Priorat la è de *è* és molt constant, i no hi vaig observar ultracorreccions.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

Gat-hi-llepa, Gato-lepado, Gato-pelado, V. part inicial, *llépol, llepolia, lupunia, llemonia, llepoleria, llepolejar, enllepolir, enllepoliment, enllepolir-se, desenllepolir, allepolir, allepoliment, allepolidor, enllepornir, llepolosament, llepa, llepada, llepador, llepadum, llepadura, llepaines, llepaies, llepaire, llepard, llepardejar, llepassa, llepassar, llepassada, llepassadora, llepat, llepera, llepet, llepies, llepiatre, llepis, llepissar, llepisser, llepissós, llepernós, llepissositat, llepissor, llepissó, enllepissar, desenllepissar, desllepissar, desllepissar-se, llepó, lleponejar, llepugaina, llepum, rellepar, rellepol, laparada, allampar, llepaaltars, llepacassolets, llepacrestes, llepaculs, llepadits, llepafils, llepagats, llepallanes, llepallosa, llepaolles, llepapedres, llepaplats*.

Lleparassa, V. *llepassa llepard, llepassa, llepassada, llepassar, llepet, llepia, llepiatre, llepis, llepissada, llepissor, llepissós, llepó, llépol, llepolejar, llepoleria, llepolia, lleponia*, V. *llepar llepra, V. lepra llepugaina, llepum*, V. *llepar llepa* 'glera', 'placeta', V. *glera i-era*

LLERA, 'cubell de munyir', mot pallarès, prolongació del gascò i alt-llengd. *lera, lero*, 'manteguera', *leroún* 'cubell de munyir', d'origen incert, car és difícil identificar-lo amb el b-llengd. *lairan* 'portadora de raim', d'origen també obscur, i encara més amb el fr. dial. *loure* 'cornamusa', 'obi', it. alpí *lora* 'embut', leon. *luria* 'corretja', que semblen provinents del llatí *LŌRA* o *LŪRĒA* 'corretja, cuiró', 'sac de cuiró'. En català no en tinc altra notícia que la de Pol (c. 1945), que el defineix, a la Vall d'Àneu, «cubo de madera que se pone debajo para ordeñar» (p. 20). Crec que ja no es deu usar, o bé poc, a la vall veïna, car havent preguntat pel nom de la manteguera (sac de cuiró per batre la mantega) em digueren a Esterri de Cardós que allà no en saben nom, si bé «a la Vall d'Aran i a

França» en diuen *llèra* (1934): com que en realitat en gascò és *lera* i no pas *llera*, és cosa de sospitar que tanmateix deuen haver sentit, o fins usat, el nom en la forma catalana (tal com fan a Esterri d'Àneu), i que si ho rebutjaren era sobretot perquè jo no ho demanava com a nom del cubell de munyir sinó de la manteguera, estri que ells usen poc.

De tota manera és nom ben conegut del gascò de Comenge i Coserans. Jo havia recollit *lèra* com a denominació de la manteguera a diversos pobles de la Vall d'Aran, per exemple a la part alta, a Gessa, i ho assenyalo en la meua tesi doctoral com a «vasija en que se hace la mantequilla, batiéndola con un majadero (*murté*)» (a Bossost usen més aviat el francèsisme *borriera*), i allà l'estri anomenat *llera* a la Vall d'Àneu, rep com a nom el diminutiu *lerú*.

En el llibre *Le Gascon*, va recollir Rohlf's tots dos mots a l'entrada de la Vall d'Aran i a les altes valls de més a l'Est, comengeres i del Coserans: *léro* «baratte pour faire le beurre» a Sentenh, Batmala i Usto; *leroú* o *leroung* per al «vase à traire» a Hòs, Batmala, Seix, Usto i Sant Lari d'Usto (*Le Gc.*, p. 70; 2, § 419, p. 110). Fahrholz (*W. u. W. Hoch-Ariège*, pp. 112, 114) troba *lèra* 'cubell gros de llet' a Batmala, i *lerú* 'cubell de munyir' a Begouen, i a les Valls de Batmala i de Saurat (el parlar d'aquesta ja és llenguadocià). Alfons Schmitt (*La Vie Pastorale dans les Pyr. Fr.*, pp. 114, 115), tot reiterant les dades de Rohlf's, ens informa que abans s'havia usat pertot una manteguera de pell de cabra o de moltó. En el *TdF* vagament «*leroun*: baratte en Gascogne».

Només jo vaig arriscar una conjectura etimològica a) (car Krüger, que no aporta dades noves, en *VKR* II, 163, i VIII, 78, es limita a suggerir vagament un origen pre-romà): «Etim.? Potser de *LŪREA, derivat del ll. *LŪRA* 'bot, sac' (cf. -ATŌRIUM > -adé); *LURA*, que ha donat diversos descendents en romànic (*REW*, 5174), només apareix en autors tardans (Ss. IV i VIII), en una època en què ū i ō ja sonaven igual; es tracta, doncs, d'un derivat de *LŌRUM* 'corretja, cuiró'. Llavors *LŪREA* podria passar sense asterisc com sigui que l'adj. *LOREUS*, *LOREA*, està documentat abundantment. Pel que fa a la quantitat *LŪRA* que li atribueixen els diccionaris clàssics, manca de valor puix que es basa en una escansió d'Àusoni, autof d'una època (S. IV) en què la noció de la quantitat estava enterament obliterada; en canvi les llengües romàniques postulen *LŪRA*, fr. dial. *loure* venecià *lora*».

Hi podem afegir ara les dades que aporta el *FEW* V, 423-4 i 465, articles *LORUM* i *LURA*, sense adonar-se de la identitat lingüística entre els dos: poca cosa ens ensenyen, i menys JHubschmid (*Fs. Jud.*, 1943, 261); altrament: Mouzonnais *lore f.* «auge, bac où l'on met l'eau destinée surtout à abreuver les bestiaux (par exemple *les chevaux*)» (Goffart, *Rev. de Champagne et de Brie*, 1897, 727). *Lora* com a nom de l'embut en el Trentí, el SE. de Lombardia (Cremona, Màntua) i la zona emiliana de Parma-Reggio, veg. Bertoni, *Le Denom. dell'Imbuto*; *Jud (Litbl.* xx, 294, 296) hi afegeix l'engad. *urĕ, uri*, de Baixa Engadina i Müstair